

ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Циклова комісія фінансово-економічних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора з навчальної
роботи



Людмила ІЛЛЯШЕНКО

“27” серпня 2024р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ

підготовки фахового молодшого бакалавра
освітньо-професійна програма **ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА
БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ**
галузь знань **07 УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ**
спеціальність **076 ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА ТОРГІВЛЯ**
мова навчання: українська
статус дисципліни: вибіркова

Чернігів 2024

Робоча програма з дисципліни «*Фінансова грамотність*» складена на основі освітньо-професійної програми Підприємництво, торгівля та біржова діяльність спеціальності 076 Підприємництво та торгівля. – “23” серпня 2024 р. - 18с.

Розробник: **Олена ПОМАЗНА**
викладач вищої кваліфікаційної категорії

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії фінансово-економічних дисциплін.

Протокол № 1 від “26” серпня 2024 р.

Голова циклової комісії

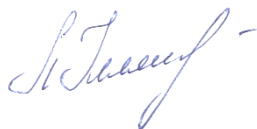


Галина ПОПОВА

Схвалено методичною радою коледжу.

Протокол № 1 від “26” серпня 2024 р.

Голова методичної ради



Людмила ІЛЛЯШЕНКО

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 07 Управління та адміністрування	Вибіркова
Змістових модулів – 3	Спеціальність: 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок	Рік підготовки:
Загальна кількість годин - 90		2-й
		Семестр
		4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи здобувача фахової передвищої освіти – 3,43	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	Лекції
		16 год.
		Практичні, семінарські
		14 год.
		Самостійна робота
		60 год.
		Вид контролю:
		залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни формування у здобувачів фахової передвищої освіти комплексу базових знань щодо основних інструментів сучасних фінансових продуктів та послуг, формування навичок використання таких продуктів, оволодіння навичками власного фінансового планування для уникнення ризиків.

Завдання вивчення дисципліни: сформувати систему знань та практичних навиків застосування в майбутній практичній роботі сучасних форм і методів контролю для попередження і ліквідації порушень та недоліків, виявити резерви ефективного використання закріплених ресурсів; надати необхідні теоретичні знання і практичні навички з контролю і ревізії.

На основі знань, здобутих при вивченні дисципліни «Фінансова грамотність», у здобувачів освіти формуються наступні компетентності:

ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК 2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо діяльності підприємства

3. Очікувані результати навчання

Під час вивчення дисципліни здобувачі фахової передвищої освіти мають досягти або вдосконалити наступні програмні результати навчання, передбачені освітньо-професійною програмою:

РН 2. Застосовувати знання, розуміння закономірностей та сучасних досягнень у підприємницькій та торговельній діяльності із професійною метою.

РН 12. Виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких та торговельних структур.

Під час вивчення дисципліни здобувачі фахової передвищої освіти повинні

знати:

- сутність фінансів, грошей, банків;
- структуру, основу функціонування та розвитку сучасної фінансової системи;
- основні види банківських продуктів;
- способи накопичення капіталу та інвестування;
- механізм обліку та управління особистими фінансами;
- особливості державного регулювання інвестиційної діяльності населення;

вміти:

- аналізувати фінансову інформацію та приймати фінансові рішення;
- планувати сімейний бюджет;
- досягати як поточні так і стратегічні фінансові цілі;
- ефективно використовувати кредитні ресурси та здійснювати раціональне інвестування власних заощаджень.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Фінансова грамотність як основа фінансової культури населення

Тема 1. Сутність та значення фінансової грамотності населення (РН 2)

Фінансова культура та її значення для розвитку суспільства. Сутність фінансових відносин. Добробут, багатство, бідність, «замкнене коло бідності».

Тема 2. Вплив психології грошей на формування добробуту населення (РН 2)

Гроші та їх еволюція. Виникнення і розвиток товарно-грошових відносин. Товарні відносини у Стародавньому світі. Безмонетна епоха в Київській Русі. «Кар'єра» срібла і золота. Гривня: історія виникнення. Грошова реформа короля Августа. Мідний бунт в Москві. Поява паперових грошей. Купоно-карбованці багаторазового використання в незалежній Україні. Грошова реформа 1996 року в Україні. «Зручні гроші». Форми грошей в обігу. Функції грошей та основні правила користування грошима. Майбутнє грошей/

Сутність валюти. Конвертованість валют і золотовалютні резерви. Валютний курс і валютний ринок.

Сутність інфляції. Види інфляції. Вплив інфляції на управління особистими фінансами.

Тема 3. Формування сімейного бюджету та планування особистих фінансів (РН 12)

Сутність особистих фінансів. Управління особистими фінансами. Етапи управління особистими фінансами (планування, виконання, досягнення цілей). Теорія життєвого циклу Ф. Модільяні. Теорія М. Берзона. Особистий (сімейний) бюджет. Фінансові цілі.

Зайнятість і підприємництво. Форми зайнятості. Порядок формування винагороди. Безперервність покращення професійних знань і навичок. Побудова кар'єри. Фінансове планування. Фінансові цілі. Методи фінансового планування. Ухвалення фінансових рішень. Поняття та класифікація надходжень. Характеристика окремих видів надходжень. Надходження та податки. Суть і причини виникнення видатків. Види та характеристика окремих видатків. Видатки і інфляція. Складання сімейного бюджету. Мета обліку та прогнозування надходжень і видатків. Види особистого (сімейного) бюджету.

Тема 4. Податки і податкова культура (РН 2, РН 12)

Сутність податків та їх види. Еволюція податкової системи країн світу. Данина в Київській Русі. Податки «показанщина», «покабанщина», «поколющина».

Податкова система в регулюванні підприємництва. Сутність податків та загальні основи оподаткування. Класифікація та види податків в Україні.

Прямі та непрямі податки. Способи сплати податків у підприємництві. Системи оподаткування.

Податки на споживання. Податки на доходи. Податки на майно.

Змістовий модуль 2. Фінансова система та фінансові послуги

Тема 5. Фінансова система та фінансові послуги (РН 2)

Фінансова система та канали руху коштів. Фінансова система України за організаційною побудовою. Характеристика органів та установ, що складають фінансову систему. Фінансові посередники та фінансові послуги. Ринки капіталу та ринок грошей. Регулювання діяльності фінансових посередників. Банки та банківські послуги. Банки та банківська система. Зародження банківської системи. «Побожні банки». Банківська система сучасної України. Найбільші українські банки. Види банківських послуг. Чинники вибору надійної банківської установи. Поточні рахунки. Платіжні картки. Комісії за відкриття та користування поточним рахунком. Контроль за операціями та залишком на рахунку. Платежі та платіжні системи. Платежі з використанням готівки. Безготівкові платежі. Інтернет-банкінг. Мобільний гаманець. Платежі з використанням електронних грошей. Призначення платіжних систем. Карткові платіжні системи. Міжнародні банківські платежі. Небанківські фінансові установи: ломбарди, кредитні спілки, фінансові компанії, лізингові компанії. Використання сучасних інформаційних технологій для підтримання конкурентоспроможності й розширення кола та впровадження Фінтех, Суптех та Регтех учасниками ринку фінансових послуг. Блокчейн-технології у фінансовому секторі.

Тема 6. Управління особистими фінансами через спеціалізовані кредитно-фінансові інститути (РН 2, РН 12)

Сутність і виникнення кредиту. Правила надання кредиту в «Руській правді». Позики як можливість потрапити в рабство. Лихварський кредит на українських землях. Банки та банківські послуги. Види банківських послуг. Небанківські фінансові установи.. Платежі, платіжні картки та платіжні системи. Борг і джерела запозичень. Кредити для споживачів і підприємств. Вартість кредиту.

Причини для позики та контроль за рівнем заборгованості. Вартість кредиту. Проценти та номінальна процентна ставка. Комісії за кредитом. Загальні витрати за споживчим кредитом і реальна річна процентна ставка. Платежі за послуги інших, пов'язаних з кредитом, осіб. Методи виплати кредиту. Обґрунтування кредиту та вибір кредитодавця. Паспорт споживчого

кредиту. Кредитоспроможність і кредитна історія. Кредитний договір. Зміна умов договору, відмова від договору та дострокове повернення кредиту. Відповідальність позичальника у випадку порушень договору. Кредитні продукти для споживачів. Основні кредитні продукти для юридичних осіб. Використання VR/AR технологій у сфері кредитування.

Тема 7. Страхування як вид фінансової послуги та страховий захист (РН 12)

Страхування: зародження і розвиток. Перші національні страхові товариства «Дністер» і «Карпатія». Потреба в страхуванні та особливості страхової діяльності. Учасники страхових відносин. Форми страхування. Умови та правила страхування. Види страхування. Особисте страхування. Страхування відповідальності. Страхування майна. Перспективні форми страхування в Україні. Франшиза у страхуванні. Взаємовідносини зі страховими компаніями.

Тема 8. Заощадження та інвестиційна діяльність громадян (РН 2)

Заощадження та їх джерела. Форми заощаджень, інвестиції та інфляція. Поняття сукупного особистого капіталу. Поточний капітал. Резервний капітал. Інвестиційний капітал. Відсоткова ставка (номінальна, реальна відсоткова ставка). Формула Фішера. Вплив зміни вартості грошей у часі на особливості формування окремих складових особистого капіталу. Депозит і його види. Особливості процентних ставок за депозитами. Гарантування банківських вкладів. Банківські депозити: правила успішного розміщення коштів. Інвестиції: сутність та призначення. Цінні папери та їх види. Можливості отримання доходу від операцій з акціями та облігаціями. Особливості функціонування ринків капіталу та їх учасники. Стратегія та ризики інвестування. Альтернативні види інвестицій.

Тема 9. Пенсія та пенсійне забезпечення (РН 12)

Пенсії. Структура та особливості пенсійної системи в Україні. Солідарні пенсійна система. Накопичувальна пенсійна система. Система недержавного пенсійного забезпечення.

Тема 10. Фінансове шахрайство і особиста фінансова безпека (РН 12)

Типи ризиків та управління ними. Поняття та види ризиків. Схильність до ризику. Етапи та способи управління ризиками.

Фінансова безпека та шахрайство. Фінансове шахрайство. Фізична крадіжка персональних даних. Шахрайство в онлайн. Крадіжки персональних даних за допомогою соціальної інженерії. Інші різновиди шахрайства: махінації з обміном валют, розіграшами, лотереями та кредитами на чуже ім'я. Фінансові піраміди. Захист споживачів фінансових послуг. Уміння обачливо витратити гроші. Базові правила та обов'язки споживача фінансових послуг. Можливі ознаки фінансової послуги. Запровадження квантових технологій для попередження шахрайства у фінансовій системі.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усь ого	у тому числі		
		л	п/с	с.р
Змістовий модуль 1. Фінансова грамотність як основа фінансової культури населення				
1. Сутність та значення фінансової грамотності населення	8	2	2/	4
2. Вплив психології грошей на формування добробуту населення	8			8
3. Формування сімейного бюджету і планування особистих фінансів	8	2	2/	4
4. Податки і податкова культура	10	2	2/	6
Разом за змістовим модулем 1.	34	6	6 (6/)	22
Змістовий модуль 2. Фінансова система та фінансові послуги				
5. Фінансова система та фінансові послуги	8		/	8
6. Управління особистими фінансами через спеціалізовані кредитно-фінансові інститути	8	2	2/	4
7.Страхування як вид фінансової послуги та страховий захист	8	2	/2	4
Разом за змістовим модулем 2.	24	6	4(2/2)	16
Змістовий модуль 3. Управління грошовими коштами, заощадженнями та ризиками				
8. Заощадження та інвестиційна діяльність громадян	12	2	/2	8
9. Пенсія та пенсійне забезпечення	12	2	/2	8
10. Фінансове шахрайство і особиста фінансова безпека	8	2		6
Разом за змістовим модулем 3	32	6	4(2/2)	22
Разом	90	16	14	60

5. Темі семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Страхування як вид фінансової послуги та страховий захист	2
2	Заощадження та інвестиційна діяльність громадян	2
3	Пенсія та пенсійне забезпечення	2
	Разом	6

6. Темі практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Грошові та валютні відносини	2
2	Формування сімейного бюджету і планування особистих фінансів	2
3	Податки і податкова культура	2
4	Управління особистими фінансами через спеціалізовані кредитно-фінансові інститути	2
	Разом	8

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність та значення фінансової грамотності населення	4
2	Вплив психології грошей на формування добробуту населення	8
3	Формування сімейного бюджету і планування особистих фінансів	4
4	Податки і податкова культура	6
5	Фінансова система та фінансові послуги	8
6	Управління особистими фінансами через спеціалізовані кредитно-фінансові інститути	4
7	Страховання як вид фінансової послуги та страховий захист	4
8	Заощадження та інвестиційна діяльність громадян	8
9	Пенсія та пенсійне забезпечення	8
10	Фінансове шахрайство і особиста фінансова безпека	6
	Разом	60

8. Питання до заліку

1. Загальна характеристика грошей та їх еволюція.
2. Форми грошей в обігу.
3. Функції грошей та основні правила користування грошима.
4. Характеристика форм зайнятості.
5. Порядок формування винагороди.
6. Покращення професійних знань та навичок.
7. Основні правила побудови кар'єри.
8. Характеристика основних фінансових цілей.
9. Фінансове планування. Ухвалення фінансових рішень.
10. Поняття та класифікація надходжень. Характеристика основних видів надходжень.

11. Надходження та податки.
12. Суть та причини виникнення видатків. Види та характеристика окремих видатків.
13. Видатки та інфляція.
14. Характеристика та види особистого та сімейного бюджетів.
15. Що таке податки та їх види.
16. Податки на споживання.
17. Податки на доходи.
18. Податки на майно.
19. Характеристика податкових пільг.
20. Фінансова система та канали руху коштів.
21. Фінансові посередники та фінансові послуги.
22. Ринок капіталу та ринок грошей.
23. Регулювання діяльності фінансових посередників.
24. Банки та банківська система.
25. Вид банківських послуг.
26. Загальна характеристика основних видів кредитів банківських установ.
27. Процедура вибору банківської установи.
28. Характеристика поточних рахунків.
29. Характеристика платіжних карток.
30. Комісія за відкриття та обслуговування рахунків.
31. Контроль за операціями та залишком коштів на рахунку.
32. Загальна характеристика системи страхування.
33. Учасники страхових відносин.
34. Форми страхування.
35. Характеристика договору страхування.
36. Загальна характеристика небанківських фінансово-кредитних установ.
37. Характеристика ломбардів.
38. Характеристика кредитних спілок.
39. Характеристика фінансових компаній.

40. Характеристика лізингових послуг.
41. Загальна характеристика валюти.
42. Конвертованість валюти.
43. Валютний курс та валютний ринок.
44. Платежі з використанням готівки.
45. Безготівкові платежі.
46. Платежі з використанням електронних грошей.
47. Характеристика платіжних систем.
48. Міжнародні банківські платежі.
49. Заощадження та їх джерела.
50. Форми заощаджень, інвестиції та інфляція.
51. Зміна вартості грошей у часі.
52. Загальна характеристика депозитів та їх видів.
53. Гарантування банківських вкладів.
54. Загальна характеристика інвестицій.
55. Цінні папери та їх види.
56. Альтернативні види інвестицій.
57. Загальна характеристика пенсійної системи.
58. Солідарна, накопичувальна та система недержавного пенсійного страхування.
59. Захист прав споживачів фінансових послуг.
60. Фінансова безпека та шахрайство. Фінансові піраміди.

Методи навчання

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності: лекції, бесіди; ілюстрація, демонстрація; індукція, дедукція; репродуктивні, проблемно-пошукові; аудиторні заняття, самостійна робота, дискусія, розгляд творчо-аналітичних завдань, розгляд ситуативних задач.

2. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності.

3. Методи контролю, самоконтролю, корекції за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.

4. Універсальні методи: словесно-інформаційні, словесно-дослідницькі та ін.

Метою проведення лекцій є надання знань з фінансової культури та управління особистими фінансами.

Метою проведення практичних занять є вивчення сутності і значення фінансів, напрямів використання фінансових ресурсів. Тільки на цій основі можливо забезпечити прийняття ефективних фінансових рішень.

9. Засоби діагностики результатів навчання

Поточний: усне опитування (фронтальне, групове, індивідуальне, комбіноване); контроль за ефективністю самостійної роботи (написання та захист рефератів, доповідей, підготовка творчо-аналітичних завдань); рішення та постановка задач; постановка економічних моделей.

Періодичний контроль: підсумкові письмові контрольні роботи за змістовими модулями які складаються з двох частин, перша – теоретичне питання, друга – постановка та рішення задач.

Підсумковий контроль: складання заліку. Залік включає два питання, необхідно розкрити сутність окремих питань однієї з тем навчальної дисципліни, передбаченої робочою навчальною програмою та вирішення практичного завдання.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Для оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти застосовується 4-бальна шкала.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти

Бали	Критерій оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти
«Незадовільно»	Здобувачі фахової передвищої освіти мають нечіткі уявлення про об'єкт вивчення, відтворюють частину навчального матеріалу, за допомогою викладача виконують елементарні завдання.
«Задовільно»	Здобувачі фахової передвищої освіти відтворюють основний навчальний матеріал, здатні з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило. Вміють застосовувати знання при виконанні завдань за зразком
«Добре»	Знання здобувачів фахової передвищої освіти є достатніми. Здобувачі фахової передвищої освіти застосовують вивчений матеріал у

	стандартних ситуаціях, намагаються аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки. Відповіді їх логічні, хоч і мають неточності та незначні помилки.
«Відмінно»	Здобувачі фахової передвищої освіти мають повні, глибокі знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовують їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Уміють самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення

На *семінарському занятті* здобувач фахової передвищої освіти отримує оцінку:

Оцінка “5” (відмінно) – здобувач фахової передвищої освіти володіє глибокими, міцними, узагальненими знаннями навчального матеріалу та професійними знаннями в повному обсязі та здатний їх ефективно використовувати для виконання всіх передбачених навчальною програмою практичних задач. Відповідь здобувача фахової передвищої освіти повна, правильна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення. Вміє самостійно знаходити і користуватися джерелами інформації, оцінювати отриману інформацію. Встановлює причинно-наслідкові зв'язки, робить аргументовані висновки, вміє логічно та в стислій формі викладати матеріал, аналізувати його, вирішувати задачі.

Оцінка “4” (добре) – відповідь здобувача фахової передвищої освіти в цілому правильна, логічна та достатньо обґрунтована; здобувач фахової передвищої освіти дає змістовну відповідь на теоретичні питання, логічно і послідовно розкриває їх зміст, достатньо усвідомлено користується довідковою інформацією, але допускає незначні помилки і неточності у відповіді, які може самостійно або з допомогою викладача виправити.

Оцінка “3” (задовільно) – здобувач фахової передвищої освіти на рівні запам'ятовування, без достатнього усвідомлення відтворює навчальний матеріал з частковою допомогою викладача. Не виявляє здатності до аналізу і порівняння, в основному розкриває сутність питання, але відповіді не повні і не точні; задачі розв'язані не до кінця.

Оцінка “2” (незадовільно) – сутність питання не розкрита, відповіді не правильні, або взагалі не по суті питання; не вміє застосовувати теоретичний матеріал для рішення задач. Здобувач фахової передвищої освіти не розуміє і не сприймає вимог.

При оцінюванні *практичного заняття* здобувач фахової передвищої освіти отримує оцінку:

“5” (відмінно) – здобувач фахової передвищої освіти володіє глибокими, міцними знаннями навчального матеріалу в повному обсязі та здатний їх ефективно використовувати для виконання всіх передбачених навчальною програмою практичних завдань, вміє користуватися лекційним матеріалом, знаходить відповіді на поставлені питання, правильно розв’язує задачі, обґрунтовує їх рішення, розробляє відповідні рекомендації; також враховується вміння здобувача фахової передвищої освіти застосовувати теоретичні знання при розв’язуванні практичних завдань.

“4” (добре) – здобувач фахової передвищої освіти самостійно, свідомо відтворює основний навчальний матеріал, намагається надавати цілісне, змістовне пояснення щодо сутності практичного завдання; під час практичних робіт допускає несуттєві помилки, які може самостійно виправити, вміє теоретичним матеріалом, з незначними неточностями відповідає на поставлені питання, розв’язує задачі, але допускає помилки при рішенні чи обґрунтуванні рішення.

“3” (задовільно) – здобувач фахової передвищої освіти без достатнього усвідомлення на рівні запам’ятовування відтворює компоненти професійних знань, завдання навчального процесу, виявляє значні труднощі під час аналізу та порівняння. Під час перевірки теоретичних знань допускає помилки, які самостійно усунути не може, задачі розв’язані не до кінця, рішення не обґрунтовані, не зроблені висновки.

“2” (незадовільно) – здобувач фахової передвищої освіти не розуміє і не сприймає вимог, допускає суттєві помилки під час перевірки теоретичних знань, у виконанні практичних завдань. Результат виконаної роботи не відповідає вимогам.

Самостійна робота здобувачів фахової передвищої освіти контролюється шляхом тестування.

“5” (відмінно) – якщо відповідає на 93% - 100%

“4” (добре) – якщо відповідає на 76% - 92%

“3” (задовільно) – якщо відповідає на 60% - 75%

“2 (незадовільно) – якщо відповідає на 59% - та менше питань.

Або в усній формі, здобувачу фахової передвищої освіти дається декілька питань з теми, на які пропонується дати свої обґрунтовані відповіді.

Підсумковий контроль виявляє кінцевий результат процесу викладання і вивчення здобувачам фахової передвищої освіти матеріалу дисципліни. Його завданням є перевірка розуміння здобувачем фахової передвищої освіти програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв’язків

між окремими розділами, здатності практичного використання накопичених знань.

Підсумковий контроль знань проводиться у формі заліку.

Під час проведення заліку навчальні досягнення здобувачів фахової передвищої освіти оцінюються за критеріями, які вказані в вище зазначеній таблиці.

Викладач має право поставити здобувачу фахової перед вищої освіти оцінку за залік без додаткового опитування, враховуючи його роботу протягом семестрів, якісне виконання ним практичних та семінарських робіт, активну участь на заняттях з даної дисципліни і т.д.

11. Методичне забезпечення

1. Конспект лекцій з дисципліни «Фінансова грамотність», складені на основі освітньо-професійної програми *Підприємництво, торгівля та біржова діяльність*./ Укл.: Олена Помазна – Чернігів: ВСП ФКЕТ НУ «Чернігівська політехніка», 2024. – 150 с.

2. Матеріали до самостійної роботи з дисципліни «Фінансова грамотність», складені на основі освітньо-професійної програми *Підприємництво, торгівля та біржова діяльність*./ Укл.: Олена Помазна – Чернігів: ВСП ФКЕТ НУ «Чернігівська політехніка», 2024. – 100 с.

3. Методичні вказівки до практичних робіт для здобувачів фахової передвищої освіти з дисципліни «Фінансова грамотність», складені на основі освітньо-професійної програми *Підприємництво, торгівля та біржова діяльність*./ Укл.: Олена Помазна – Чернігів: ВСП ФКЕТ НУ «Чернігівська політехніка», 2024. – 20 с.

4. Методичні вказівки до семінарських занять з дисципліни «Фінансова грамотність» складені на основі освітньо-професійної програми *Підприємництво, торгівля та біржова діяльність*./ Укл.: Олена Помазна – Чернігів: ВСП ФКЕТ НУ «Чернігівська політехніка», 2024.– 18 с.

5. Залікові завдання для підсумкового контролю знань з дисципліни «Фінансова грамотність» складені на основі освітньо-професійної програми *Підприємництво, торгівля та біржова діяльність*.

12. Рекомендована література

Базова

1. Бюджетний кодекс України: від 08.07.2010 р. № 2456-VI. [Електронний ресурс]/ Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

2. Методика викладання фінансової грамотності : навч. посіб. / Т. О. Кізима, В. В. Письменний, С. Л. Коваль [та ін.] ; за ред. Т. О. Кізими. - Тернопіль : Осадца Ю. В., 2017. - 200 с.
3. Податковий Кодекс України. Верховна Рада України. Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Про банки і банківську діяльність. Закон України від 7 грудня 2000 року № 2121-III. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
5. «Про валюту та валютні операції» Закон України від 21.06.2018 № 2473-VIII [Електронний ресурс]/Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>
6. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування [Електронний ресурс] : Закон України від 09.07.2003 № 1058-IV. – [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>
7. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV. – [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>
8. Про інвестиційну діяльність. Закон України від 18 вересня 1991 року № 1560-XII. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
9. Про Національний банк України. Закон України від 20 травня 1999 року № 679-XIV. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>
10. Про пенсійне забезпечення. Закон України від 05.11.1991 № 1788-XII. –[Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1788-12>
11. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки. Закон України від 23 лютого 2006 року № 3480-IV. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
12. Про страхування. Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр#Text>
13. Про фінансові послуги та фінансові компанії. Закон України від 14.12.2021 № 1953-IX. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text>
14. Романенко О. Р. Фінанси: підручник для ВНЗ. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 310
15. Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси : підручник / за ред. О. Я. Стойка. 2-ге вид. перероб. і доп. Житомир : Поліський університет, 2024. 350 с.

16. Фінанси : навчальний посібник / С. А. Кузнецова, В. М. Вареник, М. М. Вакулич; за заг. наук. ред. С. А. Кузнецової. – Дніпропетровськ : Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2014. – 384 с.
17. Фінанси: експрес курс: навч. посібник / І. С. Волохова, Н. А. Шикіна, О. Г. Волкова та ін.; за заг. ред. І. С. Волохової. Харків: ПромАрт, 2018. 262 с.
18. Фінансова грамотність: підручник / авт. кол.; за ред. д-ра екон. наук, проф. Т. С. Смовженко. Київ, 2013. 314 с.
19. Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?: навчальний посібник/авт.кол.; Київ, 2019. 272 с.
20. Фінансово-економічна грамотність: підручник: у 2-х ч. Ч. 1: Основи національної економіки, економіки регіонів та фінансової системи України / за ред. д-ра екон. наук, проф. О. Б. Жихор, д-ра екон. наук, проф. О. В. Димченко. Київ: Кондор, 2017. 1024 с.
21. Фінансово-економічна грамотність: підручник: у 2-х ч. Ч. 2: Банківська система України, загальні поняття про облік, аудит та економічний аналіз в умовах ринкової економіки./ за ред. д-ра екон. наук, проф. О. Б. Жихор, д-ра екон. наук, проф. О. В. Димченко. Київ : Кондор, 2018. 400 с.

Додаткова література

1. Воронська О. О. Податки в Україні: навчальний курс. Від теорії до практики: підручник - 2-ге вид. Дніпро : Акцент ПП, 2019. 471 с.
2. Горбач Л. М., Плотніков О. В. Міжнародні фінанси: підручник. К.: Видавничий дім «Кондор», 2019. — 528 с.
3. Інвестиційний банкінг: навч. посібник / авт. кол. ; за ред. д-ра екон. наук, проф. Б. І. Пшика. Київ: ДВНЗ «УБС», 2021. 490 с.
4. Карлін М. І., Цимбалюк І. О. Фінанси домогосподарств провідних країн світу: навч. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2022. 172 с.
5. Міжнародні фінанси [тескт] навч. посіб. 5-те вид. перероб. та доп./ за ред. Козака Ю. Г.– Київ – Катовіце : Центр учбової літератури, 2021. – 348 с.
6. Парубець, О. М.. Ільчук, В. П., Сугоняко Д. О. Місцеві фінанси : навч. посіб. / О. М. Парубець. В. П. Ільчук, Д. О. Сугоняко. – Чернігів : 2020. – 344 с.
7. Поважний О. С. Цінні папери і фондовий ринок : навч. посіб. / О. С. Поважний. – К. : Ліра-К, 2023. – 364 с.
8. Сучасна бюджетна система: правила та процедури: Навчальний посібник / [За заг. ред. В. В. Зубенка]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження». – К., 2020. – 184 с.
9. Фергюсон Н. Еволюція грошей. Фінансова історія світу; пер. з англ. К. Диса. Київ: Наш формат, 2020. 380 с.

Електронні ресурси

1. Державна аудиторська служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dasu.gov.ua/>
2. Державна інноваційна фінансово-кредитна установа [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sfii.gov.ua/>
3. Державна Казначейська служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://treasury.gov.ua/main/uk/index>.
4. Державна податкова служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tax.gov.ua/>
5. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kiis.com.ua/materials/pr/20142904/RIPR2014.pdf>.
6. Державна служба фінансового моніторингу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sdfm.gov.ua/>.
7. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>.
8. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nssmc.gov.ua/about/description>.
9. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринку фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nfp.gov.ua>.
10. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>.
11. Пенсійний фонд України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/index>
12. Рахункова палата України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/47888;jsessionid>